

M. Assumpció Vilà i Planas

**RESOLUCIÓ DE LA SÍNDICA DE GREUGES REFERENT A L'ACTUACIÓ D'OFICI
RELATIVA AL FONS EXTRAORDINARI PER AJUTS
PUNTUALS D'URGÈNCIA SOCIAL, PER A FAMÍLIES DE BARCELONA AMB
INFANTS I/O ADOLESCENTS MENORS DE 16 ANYS, EN SITUACIÓ DE
VULNERABILITAT, PER L'ANY 2020**

Descripció dels fets objecte de la queixa

En data 18 de juny de 2020, aquesta Sindicatura va decidir iniciar una actuació d'ofici en relació amb el Fons extraordinari per ajuts puntuals d'urgència social, per a famílies de Barcelona amb infants i/o adolescents menors de 16 anys, en situació de vulnerabilitat, amb l'objectiu de saber si es convocava durant l'any 2020.

L'any 2015 l'Ajuntament de Barcelona va aprovar la creació d'un Fons extraordinari per ajuts puntuals d'urgència social, per a famílies de Barcelona amb infants i/o adolescents menors de 16 anys, i des d'aquell moment, s'havien anat realitzant convocatòries anuals els anys 2016, 2017, 2018 i 2019.

El mes de juny de 2020, en un període especialment castigat pels efectes ocasionats per la crisi sanitària de la Covid-19, l'aprovació d'aquell Fons per a l'any 2020 no s'havia realitzat i no hi havia informació al respecte a la pàgina web municipal.

Atenent que la Síndica de Greuges de Barcelona té per missió defensar els drets fonamentals i les llibertats públiques, especialment els que es recullen en la Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat de Barcelona, i que aquests efectes tenen la facultat discrecional de promoure investigacions d'ofici amb l'objectiu de supervisar les activitats de l'Administració municipal (entre d'altres, l'article 143 de la Carta Municipal de Barcelona; l'article 41.2 de la Carta de Drets i Deures de Barcelona), es va interessar per les previsions que poguessin existir en relació amb el Fons extraordinari per ajuts puntuals d'urgència social, per a famílies de Barcelona amb infants i/o adolescents menors de 16 anys, en situació de vulnerabilitat, per a l'any 2020, o altres accions que s'haguessin pogut preveure per garantir els drets dels infants més vulnerables.

Actuacions fetes

Per tal d'estudiar l'actuació municipal al respecte, es va sol·licitar, en data 2 de juliol de 2020, informació a l'Àrea de Drets Socials, Justícia Global, Feminismes i LGTBI.

Resposta dels òrgans afectats

En data 8 d'octubre de 2020 aquesta Sindicatura va rebre la informació sol·licitada en què s'exposa que arran de la situació d'excepcionalitat i urgència provocada per la crisi sanitària de la Covid-19, l'Ajuntament de Barcelona, a través de l'Àrea de Drets Socials, Justícia Global, Feminismes i LGTBI i l'Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS), va posar en marxa des del primer moment diverses accions per pal·liar la situació de vulnerabilitat de les persones i famílies amb rendes més baixes per tal

d'atendre les seves necessitats bàsiques, malmeses per la crisi sanitària de la Covid-19.

L'Institut Municipal de Serveis Socials disposa per a la seva distribució de prop de 17.000 targetes moneder Barcelona Solidària nominals que s'estan repartint des dels centres de serveis socials (CSS), amb les quals les persones beneficiàries d'ajuts prescrits i atorgats podien adquirir qualsevol producte de necessitats bàsiques (menjar, roba...).

Amb motiu de l'emergència de la Covid-19 i, de manera excepcional, s'editaven 12.000 targetes moneder Barcelona Solidària sense nom (no permès en situació de normalitat per normes de blanqueig de diners) que eren repartides mitjançant els i les professionals dels centres de serveis socials per atendre necessitats bàsiques, especialment l'alimentació. Només en els primers dos mesos de la crisi sanitària es van repartir ajuts econòmics per un import total de 3 milions d'euros.

La prioritat era garantir l'alimentació a través de les targetes moneder Barcelona Solidària, cosa que va permetre a les persones portadores d'aquests organitzar-se i adquirir els productes segons les seves preferències i necessitats als establiments d'alimentació.

A aquest esforç extraordinari –entre els mesos de març i juliol– cal sumar també l'augment fet en el repartiment d'àpats des dels diferents serveis d'alimentació de la ciutat, i que seguien sent un 88 % més dels que hi havia abans de la pandèmia: un total de 7.171 àpats enfront dels 3.810 inicials (2.898 àpats servits a domicili, 1.975 distribuïts en menjadors socials i equipaments de persones sense llar i 2.298 pícnic).

L'Ajuntament, a més, posava en marxa una desena de dispositius en què es lliurava menjar a persones sense llar i persones vulnerables, inclosos els àpats de cap de setmana. Aquests dispositius estaven repartits per tota la ciutat.

Aquelles entitats del Tercer Sector que havien posat en marxa dispositius per lliurar menjar a les persones més vulnerables i que havien demanat col·laboració a l'Ajuntament, aquest hi col·laborava en tot allò que necessitaven.

L'Ajuntament també tenia previst atorgar ajudes per valor d'uns 600.000 euros a 57 entitats socials de barri i xarxes de suport veïnal de tota la ciutat que havien mantingut en funcionament dispositius extraordinaris d'alimentació durant la pandèmia.

L'IMSS també col·labora amb el Banc d'Aliments.

S'han repartit totes les targetes moneder subministrades per la Generalitat a aquelles famílies que tenien concedida una beca menjador.

La dramàtica situació viscuda per moltes persones/famílies residents a la ciutat de Barcelona i que s'han adreçat als centres de serveis socials durant la pandèmia –s'ha atès un total de 44.463 persones, un 20 % de les quals no havien anat mai abans als serveis socials–, ha comportat que els i les professionals dels centres de serveis socials hagin atorgat en el decurs del període març-juliol de 2020 un total de 18.670 ajuts, per un total de despesa de 8.015.826, euros incloent-hi les pensions (sense pensions: 4.797.834,17 euros).

Analitzant una mica més aquesta dada, on s'ha donat més ajuts és en alimentació (14.217 ajuts, 3.201.154,75 euros), xifra que significa un 76,1% dels ajuts atorgats; seguit d'habitatge allotjaments (exclòs pensions) i d'habitatge manteniment.

M. Assumpció Vilà i Planas

Per tal de poder posar aquestes dades en perspectiva (corresponen a quatre mesos), l'any 2019 (durant tot l'any) es van donar 25.679 ajuts per un import total de 13.177.565,78 euros.

En aquell moment l'Ajuntament estava estudiant la creació d'un fons especial d'ajuts econòmics per pal·liar la situació de vulnerabilitat de les persones i famílies amb rendes baixes i amb situació de vulnerabilitat ateses pel sistema de serveis socials de Barcelona, per les seves necessitats bàsiques, malmeses per la crisi sanitària.

CONSIDERACIONS

Abans de res, des d'aquesta Sindicatura es vol manifestar que la informació facilitada en l'informe de resposta és molt genèrica, atès que les preguntes adreçades a l'Àrea de Drets Socials, Justícia Global, Feminismes i LGTBI s'adreçaven concretament a les previsions sobre la convocatòria del Fons per a la infància, així com a altres actuacions adreçades a infants o adolescents, mentre que la resposta municipal facilita informació molt general sobre despesa social en alimentació i sols es fa referència explícita a infants i adolescents quan es parla de les targetes moneder subministrades a famílies que tenen beca menjador (sense aportar tampoc concreció de dades en aquest aspecte). La generalitat de la informació aportada dificulta poder discernir si s'ha procedit correctament, alhora que no s'adiu amb el deure de col·laboració amb la Sindicatura, establert a la base III del Reglament de la Síndica de Greuges de Barcelona (aprovat pel Plenari del Consell Municipal de 21 de març de 2003) ni amb els principis d'actuació d'una bona Administració.

Per aquest motiu, **es recorda a l'Àrea de Drets Socials, Justícia Global, Feminismes i LGTBI l'obligació dels òrgans municipals, d'acord amb el que estableix la base III, apartat 3 del Reglament de funcionament de la Síndica de Greuges de Barcelona, d'aportar dades, expedients i, en general, tota la documentació necessària perquè pugui dur a terme les seves actuacions de supervisió.**

L'any 2015 l'Ajuntament de Barcelona va aprovar la creació d'un Fons extraordinari per ajuts puntuals d'urgència social, per a famílies de Barcelona amb infants i/o adolescents menors de 16 anys, i des d'aquell moment, s'havien anat realitzant convocatòries anuals els anys 2016, 2017, 2018 i 2019.

L'ajut consistia en 100 euros mensuals per cada infant, i es van anar introduint modificacions en cada edició, i va ser, el 2019, de 175 euros mensuals per a famílies amb dos infants, i per a famílies amb tres infants o mes, s'hi afegien 50 euros per fill mensualment. Per a famílies monoparentals, s'atorgaven 100 euros més mensualment.

Per poder percebre aquests ajuts, calia reunir uns requisits, entre els quals, no assolir un llindar d'ingressos i trobar-se en seguiment per part dels serveis socials municipals.

L'any 2018, la síndica va iniciar una actuació d'ofici en relació als requisits necessaris per a accedir al fons . En el moment del tancament de l'actuació d'ofici, al març del 2019, es va recomanar, entre d'altres, que:

- Com a mínim, es mantinguessin les quanties destinades específicament a infants i adolescents i, amb especial èmfasi, aquelles destinades als menors d'edat en situacions més desfavorides.
- Es replantegessin els requisits d'accés als ajuts del Fons de manera que poguessin obeir a causes objectives de necessitat socioeconòmica dels infants i adolescents, i com assegurar-ho en el cas que no hi hagi una atenció de seguiment amb els serveis socials municipals.
- Es pogués actuar de forma proactiva des dels serveis socials municipals, per tal que en els casos de denegació del Fons, els menors d'edat no haguessin de veure minvats els seus drets si es constataren situacions de vulnerabilitat socioeconòmica.

L'any 2019, la Comissió de Govern de l'Ajuntament de Barcelona aprovava la creació del Fons per a aquell any, en data 28 de març, amb una dotació d'11.100.000 euros i que va arribar a un total de 6.807 llars amb 11.445 infants i adolescents de 0 a 16 anys.

L'any 2020 esclatava la crisi sanitària de la Covid-19 i des de la Sindicatura de Greuges de Barcelona, s'estava atent a les possibilitats d'una nova convocatòria del Fons extraordinari per ajuts puntuals d'urgència social, per a famílies de Barcelona amb infants i/o adolescents menors de 16 anys, en situació de vulnerabilitat, però no n'havia obtingut cap informació. Tampoc s'observa cap referència al respecte a la pàgina web municipal.

Aquest fet generava una inquietud que diferents famílies havien fet arribar a la Sindicatura, en un any amb especials dificultats, en el qual, a més de les desigualtats preexistents a la ciutat, se sumaven les conseqüències de l'estat d'alarma per la Covid-19. Cal afegir que aquestes famílies havien contactat amb els seus referents socials als centres de serveis socials per sol·licitar informació al respecte però des d'aquells serveis no els havien pogut orientar sobre això. Des de la Sindicatura també es va contactar amb alguns centres de serveis socials i es va obtenir la mateixa resposta, és a dir, no es tenia informació (fins al moment en què es va iniciar l'actuació d'ofici –juny 2020) sobre si es convocaria o no el Fons extraordinari per ajuts puntuals d'urgència social, per a famílies de Barcelona amb infants i/o adolescents menors de 16 anys, en situació de vulnerabilitat.

El mes de setembre del 2020, l'Ajuntament de Barcelona creava el **Fons d'emergència social extraordinari** dotat amb 18 milions d'euros. L'aprovació del Fons era una de les mesures de les quals es dotava el **Pla de Xoc Social 2020** del consistori, per poder fer front de forma efectiva a la creixent demanda de cobertura de necessitats bàsiques per part, no sols d'aquelles famílies que es trobaven prèviament en situació de vulnerabilitat, sinó també de totes aquelles persones i famílies que es veien abocades a una nova realitat. En aquest punt, es vol reconèixer l'esforç municipal per atendre les necessitats de la ciutadania, des de diferents àmbits, quan altres administracions encara no havien fet prou efectives les seves possibilitats d'ajudes o prestacions socials.

Segons dades de l'Àrea de Drets Socials, Justícia Global, Feminismes i LGTBI, de l'abril del 2021, el Fons convocat el 2020 va arribar a 6.766 llars (amb infants o sense), cosa que suposava un total de 21.955 persones, de les quals 8.318 eren infants. Per tant, la diferència en el nombre total d'infants atesos a través d'un Fons extraordinari,

M. Assumpció Vilà i Planas

entre el 2019 (adreçat únicament a famílies amb infants i adolescents fins a 16 anys) i el 2020 (obert a persones i famílies), era de **3.127 infants menys**.

Si bé, com ja s'ha dit anteriorment, hi havia altres mesures engegades a través del Pla de Xoc Social que, de forma directa o indirecta, van poder incidir en molts altres infants i adolescents, es considera necessari revisar la utilitat del Fons adreçat exclusivament a infants.

De fet, el mateix Ajuntament, va encarregar a Ivàlua, informes respecte del Fons d'infància. L'any 2016, Ivàlua recollia l'evidència de la reducció dels nivells de pobresa infantil, a través de prestacions focalitzades, alhora que posava de manifest que l'ajut havia arribat sols a una part dels infants en situació de risc de pobresa. L'any 2019, Ivàlua publica l'avaluació del Fons extraordinari per ajuts d'urgència social dels anys 2017 i 2018 i seguia assenyalant el gran nombre d'infants en risc de pobresa severa i en pobresa severa que no l'havien rebut. Així mateix, s'evidenciava l'impacte de l'ajut sobre la intensitat de la pobresa que pateixen els infants que en són beneficiaris.

Cal recordar que el Fons naixia, entre altres factors, a proposta del treball realitzat per entitats, persones expertes i persones que treballen en l'àmbit de la infància, del Grup de Treball d'Igualtat d'Oportunitats en la Infància del Consell Municipal de Benestar Social. Aquest mateix grup, que ha desenvolupat un intens seguiment de la situació dels infants a la ciutat arran de la Covid-19, proposava, entre altres mesures, **garantir el dret universal de tots els infants i adolescents a tenir cobertes les seves necessitats bàsiques, independentment de la situació irregular de les seves famílies**.

El Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya manifestava que els infants eren els grans oblidats en la situació de pandèmia. Els i les professionals del treball social han constatat l'increment del nombre de famílies, i per tant d'infants i adolescents, que viuen en situació de pobresa i risc d'exclusió social i remarquen la necessitat de polítiques públiques de suport a les famílies per atendre els seus infants.

En un sentit molt similar s'expressava la Plataforma d'Infància Catalunya (PINCAT), que exposa com els infants han quedat a la cua de les polítiques socials i que cal redoblar els esforços per garantir els seus drets.

Després de cinc anys consecutius en què s'havia aprovat la convocatòria, sorprèn que sigui precisament en un moment tan complicat per a les famílies més vulnerables, quan no es fa una nova convocatòria del Fons extraordinari per ajuts puntuals d'urgència social, per a famílies de Barcelona amb infants i/o adolescents menors de 16 anys, en situació de vulnerabilitat

L'atorgament d'aquests ajuts tenia caràcter voluntari i eventual per part de l'Ajuntament de Barcelona i no generava cap dret a l'obtenció d'ajuts en anys posteriors (atès que no tenien la condició de prestacions garantides, no podien ser exigides com a drets subjectius d'acord amb el que preveu l'article 24.4 de la Llei 12/2007, de serveis socials) i es convocava d'acord amb la potestat discrecional de l'Administració.

Tot i així, l'Administració ha d'actuar de forma objectiva. I en les circumstàncies de l'any 2020 es considera poc justificada la desaparició del Fons extraordinari per ajuts puntuals d'urgència social, per a famílies de Barcelona amb infants i/o adolescents

menors de 16 anys, en situació de vulnerabilitat, atès que s'adreçava únicament i específicament als infants, tenint en compte que l'article 15 de la Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, estableix la prioritats pressupostària en aquesta matèria, i concreta que els poders públics han de donar prioritats en llurs pressupostos a les activitats adreçades a infants i adolescents. El mateix article diu que els poders públics han d'adoptar amb caràcter urgent les mesures necessàries per evitar que el contingut essencial dels drets dels infants i els adolescents resti afectat per la manca de recursos adaptats a llurs necessitats.

Per això, la síndica, va avançar, en el seu informe anual del 2020, la recomanació que es revaluessin les possibilitats de convocar de nou el Fons extraordinari per ajuts puntuals d'urgència social, per a famílies de Barcelona amb infants i/o adolescents menors de 16 anys, en situació de vulnerabilitat.

En data 3 de maig de 2021 s'aprova la creació d'un **Fons extraordinari per a l'atorgament de prestacions econòmiques d'urgència social a les famílies de Barcelona amb infants i/o adolescents menors de 16 anys, en situació de vulnerabilitat**, amb una dotació de 13.590.000 euros. Es preveu que aquestes puguin arribar a 12.000 llars, amb 20.000 menors d'edat.

La síndica celebra, per tant, la represa del Fons adreçat de forma específica als infants i **recomana que se'n mantingui la continuïtat en els anys venidors**, atenent el contingut de l'article 27 de la Convenció sobre els Drets de l'Infant adoptada per l'Assemblea General de les Nacions Unides, segons la qual es reconeix el dret de tots els infants a un nivell de vida adequat al seu desenvolupament físic, mental, espiritual, moral i social. El mateix article diu que els estats membres, d'acord amb les condicions nacionals i segons els seus mitjans, han de prendre les mesures apropiades per ajudar els pares i les altres persones responsables de l'infant a fer efectiu aquest dret i, en cas de necessitat, han de donar ajut material i programes de suport, principalment pel que fa a la nutrició, el vestit i l'habitatge.

Atenent, a més, la incertesa de la situació socioeconòmica actual, la síndica considera també oportú remarcar la necessitat de treballar preventivament per reduir o minimitzar l'impacte de la crisi econòmica en els infants i adolescents de la ciutat, des d'una perspectiva global. Això hauria de comportar el treball, com a mínim, des dels vessants següents:

- **D'una banda, establint la prioritats de tots els serveis municipals per incidir en les garanties dels drets dels infants.**
- **De l'altra, adreçant els esforços del consistori a la suma amb els de les entitats de la ciutat, així com amb les xarxes i plataformes ciutadanes.**
- **Finalment, perseguint que, en la seva coordinació amb altres administracions, prenguin especial rellevància els drets dels infants i adolescents.**

D'acord amb el que disposen l'article 143 de la Carta Municipal de Barcelona i el Reglament que regula aquesta institució, aquesta Sindicatura té com a missió valorar si s'ha produït un greuge i, considerats els fets i les normes aplicables, conclou que, en aquest cas, l'actuació de l'Àrea de Drets Socials, Justícia Global, Feminismes i LGTBI ha estat ajustada a dret, però ha de millorar en eficàcia, pel que fa a les garanties de drets dels infants i adolescents.

M. Assumpció Vilà i Planas

En conseqüència, emeto la següent decisió:

- **Recordar a l'Àrea de Drets Socials, Justícia Global, Feminismes i LGTBI** l'obligació dels òrgans municipals, d'acord amb el que estableix la base III, apartat 3 del Reglament de funcionament de la Síndica de Greuges de Barcelona, d'aportar les dades necessàries perquè pugui dur a terme les seves actuacions de supervisió.
- **Recomanar a l'Àrea de Drets Socials, Justícia Global, Feminismes i LGTBI** que mantingui la continuïtat del Fons extraordinari per ajuts puntuals d'urgència social, per a famílies de Barcelona amb infants i/o adolescents menors de 16 anys, en situació de vulnerabilitat, en anys venidors, sense perjudici d'altres actuacions que puguin contribuir a millorar la situació dels infants i adolescents en situacions de vulnerabilitat.
- **Recomanar a l'Àrea de Drets Socials, Justícia Global, Feminismes i LGTBI** que prioritzi incidir en les garanties de drets als infants en els seus serveis, en el treball conjunt amb entitats, xarxes i plataformes ciutadanes, així com amb la coordinació amb altres administracions.

Aquesta resolució es comunicarà a l'òrgan municipal competent, se'n donarà compte al Plenari del Consell Municipal en l'informe anual reglamentari i del seu contingut s'informarà la persona interessada.

Barcelona, 7 de juny de 2021